

Armerikungen

- 1/ Wstępna wersja programu języków zachodnioeuropejskich dziesięcioletniej szkoły średniej, "Języki Obce w Szkole", Bert 2/1976, s. 67 ff.
- 2/ Benda, s. 96.
- 3/ Brzeziński J., Okres bezpodrecznikowy w nauczaniu języka niemieckiego, MOiW IPS, Warszawa 1974, s. 12.
- 4/ Brzeski A., Nauczanie języka niemieckiego na stopniu niższym, PZNS, Warszawa 1967, s. 38.
- 5/ Nach: Mosur E./Szkutnik L., Übung macht den Meister, WP, Warszawa 1967, s. 14.
- 6/ Tertel, R.K./Szkutnik L.L., Deutsch ist mein Hobby, WP, Warszawa 1970, s. 28.
- 7/ Wstępna wersja, s. 96.
- 8/ Vgl. Brzeski A., Książka nauczyciela do podręcznika J. Honszy i M. Kozłówek "Lernit mit uns" dla klasy I liceum ogólnokształcącego i liceum ekonomicznego, WSIP, Warszawa 1976, s. 3, 58 f.
- Schritt für die Klasse I liceum ogólnokształcącego i liceum ekonomicznego, WSIP, Warszawa 1976, s. 10f.
- Wstępna wersja, s. 96.

LUBELSKIE MATERIAŁY NEOFILOLOGICZNE • 1976

Barbara Potluk

Nauczanie idiomatyki języka francuskiego

Cwiczenia z idiomatyki stanowią element całości ćwiczeń obejmujących praktyczną znajomość języka francuskiego. Wprowadzone na pierwszym roku Romanistyki, mają dać studentom bazę idiomatyczną "podstawową", która winna zostać odpowiednio poszerzona w okresie późniejszym.

W pierwszym okresie zasadniczym powinno być uwrażliwienie studentów na poprawne wyrażenie myśli w języku obcym, aby nie używali tzw. "polonizmów". Pierwszy okres traktujemy jako raczej godne przejście od biernej znajomości języka/która nie wszyscy mają odpowiednio usystematyzowaną/ do ćwiczeń bardziej praktycznych, nadal jeszcze o nachyleniu gramatycznym. Celowość tych zajęć na pierwszym roku polega także na nabyciu umiejętności postępowania się słownikiem francuskim /większość studentów styka się z nim po raz pierwszy dopiero na studiach/ i znajdowania odpowiedzi na ich pytania. Najważniejsze jest jednak zwrócenie uwagi na właściwe stosowanie wszelkich wyrażeni, nawet najbardziej prostych.

Stosownym zdaje się być wprowadzanie studentów w specyfikę wyrażeni poprzez kontekst, stanowiący jak gdyby środowisko naturalne. Szczególnie ważny jest on w początkowym okresie. Stosunkowo krótki, stanowi dla nas jednocześnie pretekst w rozszerzaniu słownictwa. Jego wartość informacyjna i językowa winna być różnorodna. Warto dobrać teksty różnego typu, tj. narracyjne, dialogi, itd. Dobrze źródło, zawierające sporo informacji z geografii i dyplomacji francuskiej oraz duży wybór wyrażeni jednocześnie idiomatycznych stanowią radiowe zeszyty do nauki języka francuskiego

kurs wyższy, którego autorami są Maria Kunicka i Antoni Piatkow. Reksty w nich zawarte należy jednak selekcjonować i dzielić na części, ponieważ są one zbyt długie i niekiedy zbyt trudne. Można również wykorzystywać nagrania i teksty dialogów z Voix et Images de France /druugi stopień/.

W trakcie kilku pierwszych zajęć koncentrujemy się szczególnie wokół wyrazów "prostych", typu: grand meme, en tout cas, à travers, tout à l'heure, etc., występujących w tekście. Oczywiście na początek studentowi powinno być znane treść tekstu. Sprawdzamy następnie jego ogólne zrozumienie i przystępujemy do analizy idiomatycznej. Zajmujemy się każdym wyrazem, traktując je najpierw w kontekście, potem w jego szerszej przeszczepie semantycznej, a następnie w morfologicznej /mot ou expression de base, synonymes et contraires, dérivés, - exemples/. Czasem pojedynczy wyraz /a nie cały zwrot/ może posłużyć do wprowadzenia wyrazów, np. escalier - avoir l'émprit de l'escalier, lecz każde wyrażenie należy podawać w zdaniu.

Sposób wykorzystania radiowych zeszytów do nauki języka francuskiego w ramach idiomatyki można zilustrować na przykładzie lekcji nr 59 "Provence", zeszyt 8, 1972/73.

Jaqueline: J'ai toujours raffolé des nougats. Je ne croyais pas voir en jour tant de sucreries. Et dire que je peux même pas me servir...

Francois: Ce qui nous intéresserait, c'est de savoir comment on fabrique ici, à Montélimar, cet excellent nougat ... mais un spécialiste va nous donner toutes explications utiles. Un fabricant de nougat: Et bien, les origines sont relativement incertaines, en ce sens que c'est une friandise connue depuis de très longue date, étant donné que les origines remontent à une époque que l'on peut situer au XIème ou XIIème siècle.

De toute façon, nous ignorons le nom de l'inventeur. Nous savons seulement que, en 1701, dans les écrits de la ville de Montélimar, on retrouve la trace du nougat qui, à l'époque, était offert aux princes et aux personnalités royales qui faisaient l'honneur de traverser la ville de Montélimar.

Le nougat est un composé de miel, de sucre, allongé d'un peu de glucose qui forme ce que nous appelons le "pied de culter". Cette masse est... jointe avec des blancs d'œufs battus, de manière à former cette pâte blanche onctueuse qui forme le nougat de Montélimar. La pâte est constamment travaillée, étirée, et c'est

d'ailleurs la présence de coagulant formé par les blancs d'œufs battus qui donne cette légèreté à cette pâte. Cette pâte, on fin de cuisson, recevra la garniture... c'est à dire les fruits secs ou les fruits confits: amandes, pistaches, noisettes, tout ce qui fait la valeur d'un bon nougat de Montélimar.

Le tonnage du nougat fabriqué à Montélimar est tout de même, bon an mal an, de l'ordre de deux mille cinq cents à trois mille tonnes. De plus en plus nous sommes axés vers le Marché Commun d'un côté, et vers l'exportation dans tous les pays du monde...

Po przeczytaniu, a przed przystąpieniem do analizy idiomatycznej tekstu, sprawdzamy ogólne zrozumienie treści w nim zawartej.

Wypowiedź Jacqueline, jednej z bohaterek wojaży po Francji jest krótka i jasna, ale pada w niej nieznanne słowo raffoler de - J'ai toujours raffolé des nougats - wyjaśniamy, sygnalizując jego derivaty: raffoler, affoler, fou, folle, folle. Zwrot en ce sens que, nie przysparza kłopotów, lecz już następny wymaga wyjaśnienia: étant donné que - cause de, gramatycznie służy do wyrażania przyczyny. Przy faire l'honneur, zwracamy uwagę na przyimek de + bezokolicznik podobna uwaga w de manière à + bezokolicznik Przy en fin de, warto zauważyć jego dwustronność nominalną, a przy okazji rozstrząsnąć - O: en fin de compte, en fin de recherches. Peut être, daje możliwość wprowadzenia: quand meme, de meme, itp. Wszystkie nowe wyrażenia muszą być poparte przykładami. Następnie, w tekście występują: bon an, mal an, oraz de l'ordre de. Ich znaczenie wynika z przejrzystości z kontekstu. Wyrażenie de plus en plus, okazuje się znane, dlatego też można wprowadzić inne zrodzenia z plus, takie jak: rien de plus, plus ou moins, d'autant plus, itp.

Dosć często obserwuje się niewłaściwe użycie wyrażenia tout le monde zamiast le monde entier. W jednym ze zdań spotykamy: ... les pays du monde... I właśnie przy słowie monde warto wyjaśnić różnice między tymi wyrażeniami.

Po omówieniu całości, jedna osoba z grupy odczytuje notatki z zajęć, w celu uzupełnienia ewentualnych błędów.

Jedli tekst jest krótki, możemy zaproponować pewnego rodzaju zabawę, umownie nazwaną "zamiętkówka intelektualną". Polega ona na umiędzynarodowieniu kilku omawianych wyrazów w jednym lub dwóch zdaniach. Jest to jednym ze sposobów utrwalenia materiału. Może być również zadaniem domowym. Przykład: Kon frere m'a amené un chien. En tant que mon ami fidele, il fait partie de notre fa-

mille qui l'emaine toujours à la promenade.

Aby ożywić grupę, należy odpowiednio dobierać zdania, różnicować je z punktu widzenia gramatycznego i semantycznego. Uwzględniając specyficzną pewnych wyrażeń zapobiegamy, szkodliwym niekiedy, interferencjom rodzimych struktur, co szczególnie dotyczy użycia przyimków czy też składek. Stąd właśnie wynika potrzeba nadania zajęciom w ich wstępnym okresie charakteru bardziej gramatycznego niż leksykalnego /frazeologicznego/.

W jednym z tekstów wystąpiło zdanie: Les feuilles sont en coupe i właśnie wyrażenie être en coupe było kłopotliwe w użyciu. Myślono je z être en train de + bezokolicznik i nie uwiadano się nim posługiwać. Trudności wystąpiły również z en tant que. Wszystkie takie przypadki powinny być raz jeszcze omówione i poparte większą ilością przykładów.

Utrwalenie i sprawdzenie wiadomości nabytych w czasie ćwiczeń odbywa się w dowolny sposób. Tątnie - stwarzamy sytuacje językowe sugerując użycie określonych idiomów, aranżując dialogi między studentami lub "zgadzywanke" przy powtarzaniu większej partii materiału. Poszczególne osoby podają definicję idiomu, a grupa odpowiada, o jaki idiom chodzi i używa go w zdaniu. Forma pisemnego sprawdzenia wiadomości jest tu także pożądana, daje ona bowiem obraz języka pisanego.

Po kilku miesiącach pracy z tekstem, zmieniamy sposób prowadzenia zajęć. Zmiana owa wiąże się ze stawianymi często pytaniami o odpowiedniki francuskie dla wyrazów polskich, takich jak pluć sobie w brodzie, trzymać kopaś krótko, spocząć na laurach, itp. Tym razem, postępujemy więc inaczej, zaczynamy od frazeologii języka rodzimego szukając odpowiedniej na przykładnie języka francuskiego. Jest to jednocześnie sposób szkolenia i odpowiedziowego znajowania idiomów, bo przecież umiejętnego korzystania z różnych słowników student powinien nauczyć się już na początku studiów. Pracując ze słownikami, należy zwracać uwagę na charakter wyrażenia /pospolite, potoczne, wulgarnie, itp./, a także na ich frekwencję we współczesnym francuskim.

W prowadzeniu ćwiczeń z idiomatyki odczuwa się brak tekstów. Chodziłoby więc o odpowiednie opracowanie ich wybór, z uwzględnieniem stopni trudności. Teksty takie winny być współczesne, zróżnicowane tematycznie i niezbyt długie. Dla studentów bardziej zaawansowanych w znajomości języka, posiadających lepsze podstawy gramatyczne /czyli pod koniec pierwszego lub na początku drugiego

roku/ mogłyby zawierać większą ilość wyrazów bardziej złożonych, zarówno z języka mówionego, jak i pisanego.

Zdaje się, że aktualnie nie posiadamy takich materiałów. Być może wspólne opracowanie materiałów tekstowych /i nie tylko/ do idiomatyki okazałoby się korzystne zarówno dla studentów, jak i dla prowadzącego, zwiększyłoby także efektywność jej nauczania.

Materiały wykorzystywane do ćwiczeń:

1. W. Kunicka, A. Piątkow, Francuski w Radiu; Promenades à travers la France - kurs dla zaawansowanych, zeszyty 1-9, WRF Warszawa 1972/73; P. Guerberne, P. Rivenc, J. Boudot; Voix et Images de France /deuxième degré/, CRDDP, Didier, Paris 1968.

Słowniki:

2. M. Davan, M. Cohen, W. Lallemand, Dictionnaire du français - vi-vent, Bordas, Paris-Bruelles-Montreal 1972; J. Dobois, R. Jagneo, G. Miobey, D. Gasalis, J. Gasalis, F. Meschornie, Dictionnaire du Français Contemporain-spécial enseignant, Larousse, Paris 1971; K. Kupisz, B. Kiełski: Podręczny słownik polsko-francuski, Wiedza Powszechna, Warszawa 1969; M. Rat, Dictionnaire des difficultés de la langue française, Larousse, Paris 1971; L. Zareba, Frazeologiczny słownik francusko-polski, Wiedza Powszechna, Warszawa 1969.